

การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมือง และพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภา ผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 จังหวัดชลบุรี*

The Study of Political Movement and
Electoral Behavior; General Election
2011 Chonburi Province

วิเชียร ตันศิริคงคล**

บทคัดย่อ

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ของจังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่สังกัดพรรคการเมืองต่างๆ จำนวน 8 เขตการเลือกตั้ง โดยพบว่า การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นการแข่งขันกันระหว่างผู้สมัครที่มาจากพรรคการเมืองสำคัญ 3 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย และพรรคพลังชล ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเลือกตั้งโดยลงคะแนนให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคการเมืองที่มีความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทางการเมืองกับกลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น

* งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนเงินทุนวิจัยจากสถาบันพระปกเกล้า

** ร้อยตำรวจเอก ดร.วิเชียร ตันศิริคงคล อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ในการเลือกตั้งมีการใช้กลไกห้วคะแนน หัวคะแนนมีบทบาทสำคัญในการชักจูงผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ไปใช้สิทธิลงคะแนนให้กับผู้สมัคร บรรยากาศความขัดแย้งทางการเมืองในระดับประเทศ ระหว่างกลุ่มเสื้อเหลืองกับเสื้อแดง ความขัดแย้งดังกล่าวมีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี มีผลทำให้เกิดพรรคพลังชล ผู้วิจัยจึงศึกษาในเขตการเลือกตั้งจำนวน 8 เขต ที่มีพื้นฐานคะแนนจัดตั้งทางการเมืองที่แตกต่างกัน ซึ่งผลการเลือกตั้ง พรรคพลังชลได้รับเลือก 6 ที่นั่งจากจำนวน 8 เขตการเลือกตั้ง ในขณะที่ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคเพื่อไทย ได้รับเลือกตั้งพรรคละ 1 ที่นั่ง ความสำเร็จของพรรคพลังชล มาจากปัจจัยสำคัญ คือ ความเกรงใจที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีต่อพรรคพลังชล และความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ภายใต้เครือข่ายการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรี แม้ว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่จะมีความนิยมในตัวนโยบายของพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์ก็ตาม สังเกตได้จากคะแนนเสียงในระบบเขตเลือกตั้งที่มีความแตกต่างกับคะแนนเสียงในระบบบัญชีรายชื่อ พฤติกรรมการเลือกตั้งของผู้ลงคะแนนในช่องไม่ประสงค์เลือกผู้ใด หรือโหวตโน มีผลต่อผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์

Abstract

The general election held in July 3, 2011 in case of eight constituencies in Chonburi province. The researcher has studied the behavior of the voters and the candidates in each constituencies and came across that this general election in Chonburi is the arena of the competition among the candidates from three major political parties; Democrat Party, Pheuthai Party and Palangchon Party. The majority of Chonburi voters have tended to cast the ballots for the candidates who have associated with or affiliated to the political party which has the strong base in the local government; in terms of the patron-client basis.

During the election, most political parties have, as usual, the vote canvassers to mobilize the voters. Normally the effective canvassers are the local politicians; the head of village: Phuyaiban and the sheriffs: Kumnan. This research obviously shows that within the air of political conflict among the redshirt and the yellow shirt this political environment led to the formation of Palangchon Party and affected the voting behavior of Chonburi voters. The election result is Palangchon Party gain 6 seats while Democrat Party and Palangchon Party each receive one seat. The success of Palangchon Party has mainly come from the voters' consideration to the saga of Khumpluem family and the quid pro quo network among the upper tier and lower tier of local governments in Chonburi. The number of voters who vote for the Palangchon candidates in each constituencies are much lower than the ballots in its Party's List box. Lastly the researcher has posted the observation about the number of the vote-no ballots are the vital factor that trigger to the loss of, at least, two candidates from the Democrat Party.

บทนำ

การเลือกตั้งเป็นหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเลือกตั้งที่บริสุทธิ์ยุติธรรมนั้น เป็นกระบวนการสร้างความชอบธรรมในทางการเมืองของการใช้อำนาจอธิปไตยของบรรดานักการเมือง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถือเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการเข้าสู่อำนาจทางการเมืองของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2554 ได้กำหนดให้ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 500 คน มีที่มาจากทั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากเขตการ

เลือกตั้งจำนวน 375 คน และมาจากระบบบัญชีรายชื่อจำนวน 125 คน และจาก การประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. 2554 นำไปสู่การเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจของประเทศ ในทางการเมืองระดับประเทศนั้น ในปัจจุบันจังหวัดชลบุรีแบ่งออกเป็น 8 เขตเลือกตั้ง มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 8 คน ในอดีตที่ผ่านมาการเมืองในจังหวัดชลบุรีอยู่ในการบริหารจัดการของตระกูลการเมืองที่สำคัญ เช่น คุณปลื้ม เนื่องจางาม และสิงห์โตทอง ซึ่งทั้งตระกูลการเมืองเหล่านี้มีบารมีทางการเมืองทั้งในการเมืองระดับประเทศและระดับท้องถิ่น สืบเนื่องมาถึงสมาชิกในตระกูลช่วงชั้นอายุที่สอง (Second Generation) นักการเมืองในสังกัดตระกูลการเมืองเหล่านี้มีความเป็นพวกมากกว่าความเป็นพรรค ในการเลือกตั้งทั่วไปกลุ่มตระกูลการเมืองเหล่านี้สามารถย้ายสังกัดพรรคการเมืองต่างๆ ได้ ซึ่งประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงในจังหวัดชลบุรีต่างให้การสนับสนุนนักการเมืองเหล่านี้ ดังผลการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2544 และ 2548 การเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2550 ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการเลือกเข้ามาแบบยกทีม ถือเป็นครั้งแรกในรอบ 30 ปี ที่นักการเมืองจากกลุ่มตระกูลการเมืองเดิมของจังหวัดไม่ได้รับเลือกเข้ามาแม้แต่เพียงคนเดียว นักการเมืองจากกลุ่มตระกูลการเมืองเหล่านี้ต่างต้องหันมาปรับตัวให้เข้ากับกระแสการเมืองที่มีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ซึ่งส่งผลต่อทั้งพฤติกรรมกาเลือกตั้งของผู้ลงคะแนนเสียง และพฤติกรรมในการหาเสียงของผู้สมัคร ซึ่งแตกต่างจากเดิมท่ามกลางการกำกับกรบริหารจัดการกาเลือกตั้งโดยคณะกรรมการกาเลือกตั้ง มีภาคส่วนต่างๆ ทางสังคมจับจ้องกาเลือกตั้งในครั้งนี้ ถือเป็นกาต่อสู้ระหว่างกระแสทางการเมืองในระดับประเทศ กับระบบอุปถัมภ์ทางการเมืองแบบเดิม ซึ่งจะเป็นการสร้างรูปแบบความสัมพันธ์ทางการเมืองแบบใหม่ในจังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาบรรยากาศทางการเมืองและความเคลื่อนไหวทางการเมืองขององค์กรและกลุ่มทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี

2. เพื่อศึกษาความเคลื่อนไหว และพฤติกรรมทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดชลบุรี

3. เพื่อศึกษาบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ บริษัทเอกชน องค์กรสาธารณะ และองค์กรอื่นๆ ที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี

4. เพื่อศึกษาแบบแผนพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชนและกลุ่มการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดชลบุรี

5. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นกระบวนการที่ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยของประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

บรรยากาศการเมืองทั่วไปของจังหวัดชลบุรีก่อนการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งทั่วไปใน วันที่ 23 ธันวาคม พ.ศ. 2550 เป็นการสูญเสียครั้งใหญ่ทางการเมืองในระดับชาติของตระกูลคุณปลื้ม ผลการเลือกตั้งผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ กวาดที่นั่งทั้งหมด 8 ที่นั่งจาก 3 เขตการเลือกตั้ง ถือเป็นครั้งแรกในรอบ 25 ปี นับตั้งแต่การเลือกตั้งในปี พ.ศ. 2526 ในการเลือกตั้งครั้งนี้ตระกูลคุณปลื้ม ส่งผู้สมัครลงในนามพรรคชาติไทย เพื่อหลบกระแสทางการเมือง แต่ก็ต้องสูญเสียพื้นที่ทางการเมืองระดับสภาผู้แทนราษฎรอย่างหมด

ในปี พ.ศ. 2550 กระแสความนิยมในพรรคประชาธิปัตย์ ขยายตัวอย่างมากในจังหวัดชลบุรี พิจารณาได้จากจำนวนคะแนนการเลือกตั้งในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนของจังหวัดชลบุรีทั้ง 3 เขต ของพรรคประชาธิปัตย์เมื่อเทียบกับพรรคการเมืองอื่น ในเขต 1 พรรคประชาธิปัตย์มีคะแนนในแบบสัดส่วนที่สูงมาก กล่าวคือคะแนนรวมทั้งประเทศใน 8 กลุ่ม

จังหวัด รวม 157 เขตการเลือกตั้ง มีผู้มีมาลงคะแนนทั้งสิ้น 30,033,498 คะแนน พรรคที่ได้เสียงมากที่สุดในแบบสัดส่วน คือ พรรคพลังประชาชนได้ 12,333,903 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 41.08 ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคที่ได้คะแนนแบบสัดส่วนเป็นอันดับสองได้ไป 12,148,504 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.44 ส่วนพรรคเพื่อแผ่นดินเป็นพรรคอันดับสาม ได้ 1,596,500 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 5.31 ส่วนพรรคชาติไทยเป็นพรรคอันดับสี่ ได้เพียง 1,213,532 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 4.04 เท่านั้น แต่เมื่อนำคะแนนเสียงในแบบสัดส่วนของจังหวัดชลบุรีมาเทียบเคียง พบว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งของทั้ง 3 เขตเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี ลงคะแนนในแบบสัดส่วนเลือกพรรคประชาธิปัตย์มากถึง 319,411 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 56.89 ซึ่งสูงกว่า ค่าร้อยละของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในประเทศที่ได้เลือกพรรคประชาธิปัตย์ ที่มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 40.44

กลุ่มตระกูลคุณปลื้มยอมรับกับกระแสความนิยมในตัวพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งส่งผลให้ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ได้รับเลือกตั้งแบบยกจังหวัด นอกจากนี้ปัจจัยสำคัญอีกประการซึ่งทำให้บารมีทางการเมืองของกลุ่มตระกูลคุณปลื้มสั่นคลอน คือ บทบาทที่ขาดหายไปของกำนันเป๊าะ ผลการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2550 ได้ส่งต่อผลการเลือกตั้งในระดับการเมืองท้องถิ่น ในต้นปี 2551 การเลือกตั้งของเทศบาลเมืองชลบุรี ผลการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลเมืองชลบุรี นางสาวสุมนา มุทธากิจ ผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกเป็นนายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี ภายใต้สถานการณ์ที่พรรคประชาธิปัตย์กำลังได้รับความนิยมอย่างสูงในสนามการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น บรรดาผู้ที่สนใจติดตามการเมืองของจังหวัดชลบุรีได้พากันคาดการณ์ว่า หากกลุ่มตระกูลคุณปลื้มไม่ตัดสินใจทางการเมืองอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วบารมีทางการเมืองของกลุ่มอาจประสบปัญหาได้ กลุ่มตระกูลคุณปลื้มได้ตัดสินใจทางการเมืองครั้งใหญ่โดยมีการวิเคราะห์แล้วถึงสถานการณ์ทางการเมืองในระดับชาติว่ามีความผันผวนอย่างมาก กลุ่มควรจะหันมาให้ความสนใจในทางการเมืองระดับท้องถิ่นก่อน แล้วเมื่อ

สถานการณ์ทางการเมืองระดับชาติคลายความขัดแย้งลงแล้วจึงค่อยกลับมาพิจารณาเล่นในเวทีการเมืองระดับชาติต่อไป

เมื่อการตัดสินใจเป็นเช่นนี้ กลุ่มตระกูลคุณปลื้ม จึงนำแกนนำสำคัญของกลุ่มซึ่งเป็นบุตรชายของ “กำนันเป๊าะ” หรือ นายสมชาย คุณปลื้ม ลงสมัครรับเลือกตั้งในระดับการเมืองท้องถิ่น โดยนายวิทยา คุณปลื้ม ลงสมัครในตำแหน่งนายกองค์การบริหารจังหวัดชลบุรี (อบจ.) และนายอิทธิพล คุณปลื้ม ลงในตำแหน่งนายกเมืองพัทยา เมื่อมีการประกาศตัวลงสมัคร ผู้สันักตกรณีทางการเมืองทั้งหลายในจังหวัดชลบุรี ต่างพากันคาดการณ์โดยนำข้อมูลพื้นฐานจากการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. 2550 และการเลือกตั้งท้องถิ่นในระดับเทศบาลเมืองชลบุรีว่านายวิทยา คุณปลื้ม และนายอิทธิพล คุณปลื้ม อาจจะต้องสออบตกในการเลือกตั้งท้องถิ่นครั้งนี้

ผลการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และนายกเมืองพัทยา กลับออกมาตรงกันข้ามกับผลการเลือกตั้งทั่วไปในระดับชาติ การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายวิทยา คุณปลื้ม กลุ่มเรารักชลบุรีชนะผู้สมัครจาก

¹ จังหวัดชลบุรีมีความหลากหลายของประชากรโดยเฉพาะมีประชากรแฝงอยู่จำนวนมาก ในเขตเศรษฐกิจโดยเฉพาะเขตนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ เขตเมืองการท่องเที่ยวและเขตท่าเรืออุตสาหกรรม จำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรมีจำนวนคนน้อยกว่าจำนวนประชากรแฝง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนหนึ่งมักไม่ได้พกอาศัยอยู่ในพื้นที่ตามทะเบียนราษฎร ดังนั้นหากผู้สำรวจกระจายแบบสอบถามไปไม่ถึงถึงทุกกลุ่มอาชีพ กลุ่มรายได้ และเป็นผู้มีสิทธิออกเสียงที่มีสิทธิเลือกตั้งแล้ว ผลการสำรวจมีโอกาสคลาดเคลื่อนได้สูงมาก และถึงแม้จะมีระดับการพัฒนาเศรษฐกิจที่สูง แต่จังหวัดชลบุรีก็มีระดับของประชากรหลายชนชั้น ตั้งแต่ชาวบ้านที่มีรายได้ดี สภาพทางเศรษฐกิจดี ประชาชนมีการศึกษา จนถึงประชาชนที่มีรายได้ต่ำเป็นเกษตรกรอยู่ในอำเภอรอบในของจังหวัดที่เป็นเขตติดต่อกับจังหวัดระยอง และจะเชิงเตตรา เมื่อเป็นการแข่งขันในระดับท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดและเมืองพัทยา ทายาทตระกูลคุณปลื้มลงสมัครเอง เกิดการแข่งขันประเภทแพ้ไม่ได้ ชัยชนะที่เกิดขึ้นครั้งนี้มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีนักการเมืองที่เคยมีบทบาทในทางการเมืองระดับชาติมาเป็นผู้บริหารในระดับการเมืองท้องถิ่น

พรรคประชาธิปัตย์² การเลือกตั้งนายกเมืองพัทยาและสมาชิกสภาเมืองพัทยาก็เป็นไปในทิศทางเดียวกับการเลือกตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายอิทธิพล คุณปลื้ม ขณะผู้สมัครรายอื่นแบบขาดลอย นายสนธยา คุณปลื้ม ได้กล่าวถึงการวางบทบาททางการเมือง (Political Position) ของกลุ่มในทางการเมืองท้องถิ่น ดังนี้ “ในฐานะที่เป็นคนเมืองชลฯ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาแก้ไขปัญหาในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ซึ่งถือเป็นเมืองหลักเมืองหนึ่งของไทย ผมเดินไปในแนวนั้น ทุกอย่างเหมือนเดิม แต่ไม่มีตำแหน่งเท่านั้น ผมไม่ได้เป็นผู้เล่น ผมก็เป็นโค้ช เป็นผู้จัดการทีม ตอนนี้อยู่ที่เมืองชลฯ ผมก็ขึ้นคัตเอาต์ขนาดใหญ่เอาไว้มีรูปผมพร้อมคำขวัญ “ชีวิตที่เหลือ เพื่อเมืองชล” ช่วงนี้ผมดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามปกติและเข้มข้นมากขึ้น ให้ผู้ที่ลงสมัคร ส.ส. แต่ละเขตลงพื้นที่ให้มากขึ้น โดยยึดเขตเลือกตั้งเดิมไปก่อน รวมทั้งเน้นไปที่ผู้นำท้องถิ่น เนื่องจากกลุ่มนี้ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนและได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเหมือนกัน ทั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เพื่อสอบถามปัญหาและความต้องการของประชาชนแล้วนำไปเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาแก้ปัญหา หากเป็นปัญหาเล็กน้อยก็ให้องค์กรท้องถิ่นนั้นช่วยเหลือไปก่อน ถ้าหนักมากก็นำมาสู่องค์การบริหารส่วนจังหวัด จัดสรรงบประมาณลงไป พร้อมประสานงานภาคีรัฐมาร่วมกันแก้ปัญหาให้ลุล่วงไป”³

จาก “กลุ่มเรารักชลบุรี” มาเป็น “พรรคพลังชล”

พรรคพลังชล เป็นพรรคน้องใหม่ที่มีคำขวัญว่า พรรคของเราจังหวัดของเรา เน้นความเป็นพรรคการเมืองที่เป็นของคนชลบุรี มีกำเนิดจากกลุ่มตระกูล

² ภายหลังทราบผลการเลือกตั้ง นายสนธยา คุณปลื้ม แกนนำของกลุ่มตระกูลคุณปลื้ม แสดงความดีใจกับ นายวิทยา คุณปลื้ม ที่ประสบความสำเร็จจากการหาเสียงในครั้งนี้ นายสนธยา ได้กล่าวว่า ครอบครัวของตนได้ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กันทุกคน เพื่อที่จะให้นายวิทยา ได้เป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด หากว่าครอบครัวตระกูลคุณปลื้มไม่ได้รับการไว้วางใจจากประชาชนในครั้งนี้นั้น พวกตนและครอบครัวจะต้องลาจากการเมืองทุกอย่าง และหันมาทำธุรกิจอย่างเดียว

³ วัฒนา อ่อนกำปัง. “คนการเมือง”. *โลกวันนี้วันสุข*. 6 (275), 18.

“คุณปลื้ม” ภายใต้การนำของนายสนธยา คุณปลื้ม อดีตรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัยรวมถึงเป็นบุตรชายคนโตของกำนันเป๊าะ การก่อตั้งพรรคพลังชลถูกมองจากสายตานิโคระหิการเมืองว่า กลุ่มคุณปลื้มได้ตีตัวออกจากพรรคภูมิใจไทยภายใต้การนำของ นายเนวิน ชิดชอบ ผู้ซึ่งถือว่ามีคุณสมบัติสมในทางส่วนตัวและในทางการเมืองกับนายสนธยา คุณปลื้ม มาตั้งแต่คราวที่ทั้งคู่ร่วมรัฐบาลที่มีนายบรรหาร ศิลปอาชา หัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นนายกรัฐมนตรี ในปี 2538 นายเนวิน ชิดชอบ และนายสนธยา คุณปลื้ม ถือเป็นแกนนำสำคัญของกลุ่ม 16 ซึ่งโด่งดังมากในขณะนั้น

นายสนธยาได้กล่าวในที่สาธารณะหลายครั้งว่า การออกจากพรรคภูมิใจไทยครั้งนี้ เขาและนายเนวิน ชิดชอบ ไม่ได้ขัดแย้งกัน ทั้งนี้เพราะสายสัมพันธ์ระหว่างนายสนธยากับนายเนวินมีมายาวนานมากกว่าการเป็นเพื่อนนักการเมือง แต่เป็นเหมือนพี่น้อง ซึ่งก่อนตัดสินใจตั้งพรรคพลังชล รวมถึงในระยะเวลาสองสามปีที่ผ่านมา นายเนวินและนายสนธยามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น จากการทำทั้งคู่ต่างเป็นผู้สนับสนุนหลักของกีฬาฟุตบอลอาชีพไทยแลนด์พรีเมียร์ลีก ก่อนจะตั้งพรรค นายสนธยาก็ได้ปรึกษานายเนวินถึงสองครั้งว่า กลุ่มชลบุรีมีแนวทางเช่นนี้ นายเนวินก็เคารพการตัดสินใจดังกล่าว โดยทั้ง 2 พรรคถือว่าเป็นพันธมิตรกันได้

กลุ่มบ้านใหญ่หรือตระกูลคุณปลื้ม มีลักษณะที่พิเศษประการหนึ่ง คือมีความกตัญญูทางการเมืองสูงซึ่งสืบทอดมาตั้งแต่ครั้ง นายสมชาย คุณปลื้ม หากกลุ่มบ้านใหญ่จะตั้งพรรคการเมืองแล้วก็ไม่ใช่เรื่องยาก ที่ผ่านมากการเลือกตั้งทุกครั้ง กลุ่มบ้านใหญ่ก็ไม่เคยได้รับกวนนายทุนพรรคหรือพรรคการเมือง แต่ใช้ทรัพยากรที่กลุ่มมีอยู่ร่วมกันสละทรัพยากรภายในสมาชิกของกลุ่มฯ แต่นายสมชายมีความคิดว่าการตั้งพรรคการเมืองเปรียบเสมือนกับแข่งขันกับผู้ที่เราเคยสนับสนุนและผู้ที่เป็นเพื่อนกัน แต่กรณีในการเลือกตั้งเกิดขึ้นในบรรยากาศของการแตกแยกทางความคิดทางการเมือง กลุ่มบ้านใหญ่วางตัวลำบาก นายสนธยา คุณปลื้ม แกนนำคนสำคัญของพรรคพลังชล เป็นผู้ที่มีพันธมิตรทางการเมืองที่หลากหลาย เคยทำงานการเมืองมาหลายพรรค หาก

เข้าสังกัดพรรคใดพรรคหนึ่งก็จะขัดใจกับอีกพรรคหนึ่ง ดังนั้นเพื่อไขปัญหาดังกล่าวจึงหาทางออกด้วยการจัดตั้งพรรคพลังชนขึ้นมา ครั้งนี้นอกจากจะได้หารือกับนายเนวิน ชิดชอบ แล้วนายสนธยา ยังได้แจ้ง นายบรรหาร ศิลปอาชา ประธานที่ปรึกษาหัวหน้าพรรคชาติไทยพัฒนา (ชทพ.) ที่ติดต่อหาบาทมกลุ่มชลบุรีกลับไปพร้อมงานด้วยอีกครั้งรับทราบถึงการตัดสินใจตั้งพรรคการเมืองใหม่ชื่อพลังชน ทั้งนี้เมื่อทราบผลการตัดสินใจของนายสนธยา ซึ่งตัวนายบรรหารเองก็ได้บอกว่าในเมื่อบรรยากาศการเมืองเป็นเช่นนี้ก็ต้องเปิดช่องเอาไว้บ้าง⁴

การตั้งพรรคการเมืองต้องใช้เงินจำนวนมาก อย่างไรก็ตามกลุ่มตระกูลคุณปลื้ม ผู้คร่ำหวอดในวงการเมืองทราบดีจากประสบการณ์การเลือกตั้งในช่วงปี พ.ศ. 2535 ครั้งที่ 2 ที่กระแสพรรคเทพพรรคมารรุนแรง ความรู้สึกของประชาชนนั้นยากที่จะฝืน ดังนั้นมูลเหตุเบื้องลึกในการตั้งพรรคพลังชนเกิดจากการที่แกนนำตระกูลคุณปลื้ม พิจารณาสภาพแวดล้อมทางการเมืองในระดับประเทศ และในจังหวัดชลบุรีพบว่า ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2554 เป็นต้นมา กระแสความนิยมในตัวพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในภาคเหนือและภาคอีสาน รวมถึงบางส่วนของจังหวัดชลบุรีเป็นไปด้วยดี ส่วนหนึ่งมาจากการเคลื่อนไหวด้านมวลชนของกลุ่มเสื้อแดง

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ กระแสของประชาชนที่ไม่ตอบรับกับการทำงานด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่พอใจในการแก้ไขปัญหาราคาน้ำมันปาล์มในประเทศ รวมถึงความเคลือบแคลงใจของประชาชนทั่วไปกับความไม่โปร่งใสของนโยบายรัฐบาลในส่วนที่เป็นโครงการลงทุนขนาดใหญ่ที่นำเสนอโดยรัฐมนตรีจากพรรคภูมิใจไทย เช่น การเช่ารถเมล์และการสร้างถนนปลอดฝุ่น

⁴ นายวัชระ กระณิการ์ โฆษกพรรคชาติไทยพัฒนา กล่าวถึงการย้ายพรรคของกลุ่มชลบุรีที่นำโดย นายสนธยา คุณปลื้ม ถือเป็นเรื่องธรรมชาติทางการเมือง ที่สามารถเกิดขึ้นได้ โดยทางพรรคไม่ได้รู้สึกกังวลกับเรื่องนี้ และนายบรรหาร ศิลปอาชา ประธานที่ปรึกษาหัวหน้าพรรคชาติไทยพัฒนา ก็ระบุว่า ยอมรับได้หากจะมีการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายของสมาชิกในพรรค โดยเข้าใจธรรมชาติทางการเมืองดี ไม่ว่าจะนายสนธยาจะร่วมมือทางการเมืองกับพรรคชาติไทยพัฒนาหรือไม่ ความสัมพันธ์กับนายบรรหาร ก็ยังคงแนบแน่นเช่นเดิม

นอกจากนี้กระแสความไม่พอใจพรรคประชาธิปัตย์ของกลุ่มพันธมิตรหรือกลุ่มเสื้อเหลือง ผู้ที่เคยให้สนับสนุนรัฐบาลประชาธิปัตย์ กลุ่มพันธมิตรไม่พอใจในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันไทยกับกัมพูชา

สถานการณ์ทางการเมืองข้างต้น กลุ่มตระกูลคุณปลื้มประเมินผ่านเครือข่ายของตนที่เป็นนักการเมืองท้องถิ่น พบว่า กระแสนิยมแดงขยายตัวอย่างมากในพื้นที่จังหวัดชลบุรี ประชาชนกดดันมาที่นักการเมืองท้องถิ่นว่า รับผิดชอบไม่ได้หากกลุ่มผู้สมัครจากกลุ่มตระกูลคุณปลื้ม ลงสมัครสังกัดพรรคภูมิใจไทย กลุ่มคนเสื้อแดงในพื้นที่ว่าอยากให้กลุ่มชลบุรีแยกออกมาทำพรรคการเมืองต่างหาก เพราะลำบากใจหากต้องลงคะแนนให้หากยังสังกัดพรรคภูมิใจไทยต่อไป จึงทำให้กลุ่มตระกูลคุณปลื้มหรือกลุ่มรักเมืองชล ออกมาตั้งพรรคการเมืองของตนเองซึ่งก็คือพลังชลจะเหมาะสมกว่า สามารถประสานได้กับกลุ่มเสื้อเหลือง กลุ่มเสื้อแดง รวมถึงกลุ่มเสื้อสีน้ำเงิน เพราะทั้งหมดต่างล้วนเป็นเครือข่ายพรรคพวกกับกลุ่มตระกูลคุณปลื้ม มาแล้วทั้งสิ้น⁵

บรรยากาศก่อนการเลือกตั้งของพรรคประชาธิปัตย์

พรรคประชาธิปัตย์ เป็นพรรคที่ประสบปัญหาเรื่องการวางตัวผู้สมัครมากที่สุด นายสาธิต ปิตุเตชะ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระยอง ผู้มีบทบาทในการคัดเลือกผู้สมัครภาคตะวันออกต้องพูดคุยกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรภาคตะวันออกของพรรค เพื่อสอบถามความต้องการในการลงสมัครรับเลือกตั้งหลังกลับมาใช้ระบบเขตเดียวเบอร์เดียว ซึ่งในส่วนของจังหวัดชลบุรีได้เกิดปัญหาที่บรรดาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่สามารถจัดสรรพื้นที่ได้ลงตัวเกิดปัญหาในการชิงพื้นที่อย่างหนัก ทั้งนี้จังหวัดชลบุรีซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 8 คน

ความขัดแย้งในทีมชลบุรีเริ่มต้นเมื่อ นายบรรจบ รุ่งโรจน์ ขอสลับพื้นที่จากเดิมอำเภอเมือง มาลงอำเภอพานทอง เพื่อหลีกเลี่ยงกลุ่มของนายสนธยา คุณปลื้ม ทำให้นายมานิตย์ ภาวสุทธิ เจ้าของพื้นที่เดิมไม่พอใจ เพราะไม่

⁵ เซาว์น มณีนงษ์. หัวหน้าพรรคพลังชล. สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2554.

ต้องการย้ายไปลงอำเภอเมือง ซึ่งจะชนกับนายสง่า ธนสงวนวงศ์ ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทย (พท.) ที่นายมานิตย์สนิทสนมเป็นการส่วนตัว นายมานิตย์จึงมีแนวคิดที่อาจตัดสินใจย้ายไปสังกัด พท. เพื่อลงสู้กับ นายบรรจบ ในเขตอำเภอพานทอง ส่วนผู้สมัครในอำเภอเมืองที่ยังว่างอยู่ แคนนำประชาธิปไตยเตรียมยกพลตำรวจตรีวิระ อนันตกุล มาลงแทน ทำให้เจ้าตัวไม่พอใจ เพราะต้องการลง ในเขตอำเภอบ้านมิ่งหนองใหญ่ และปอทอง ซึ่งมีโอกาสชนะเลือกตั้งมากกว่า และพื้นที่ดังกล่าวเขาต้องแข่งกับ นายสรวิทย์ เนื่องจำนงค์ ผู้สมัครอีกคนจากพรรคประชาธิปไตยก็ต้องการลงสมัครในพื้นที่ดังกล่าวเช่นกัน

สำหรับพื้นที่เลือกตั้งที่ไม่มีปัญหา ได้แก่ นายประมวล เอมเปีย ที่ลงสมัครในเขตอำเภอพนสนิม นายไมตรี สอยเหลือ ลงสมัครในเขตอำเภอสัตหีบ และบางละมุง และนางพจนารถ แก้วผลึก ลงเขตเมืองพัทยา ทั้งนี้มีการวิพากษ์วิจารณ์ในหมู่บรรดาผู้สมัครของพรรคประชาธิปไตยว่า สาเหตุที่ทีมชลบุรีของพรรคประชาธิปไตย พยายามแย่งชิงพื้นที่ที่คิดว่าตัวเองได้เปรียบที่สุด เพราะผลโพลที่คณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ในการณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ที่มีนายอรรถศักดิ์ สภาวสุ รองหัวหน้าพรรค เป็นประธาน ระบุว่าพรรคจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เพียง 2 คน เท่านั้น จากเดิมที่เคยมีอยู่ยกทีมจำนวน 8 คน หรือสอตก 6 คนนั่นเอง โดยในภาพรวมของภาคตะวันออก ในการเลือกตั้งปี 2550 ประชาธิปไตยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรวมสูงมากถึง 16 คน จากทั้งหมด 26 ที่นั่ง

สำหรับการตั้งพรรคพลังชนขึ้นมานั้น นายสาธิต ปิตุเตชะ กรรมการบริหารพรรคประชาธิปไตย ได้ให้ความเห็นผ่านสื่อมวลชนว่า ในฐานะที่เป็นกรรมการบริหารและคณะกรรมการคัดสรรผู้สมัครพื้นที่ภาคกลาง คิดว่าการตั้งพรรคไม่มีผลกระทบต่อพรรคประชาธิปไตยในภาคตะวันออก กลุ่มตระกูลคุณปลื้ม ที่นำโดย นายสนธยา คุณปลื้ม มีบารมีทางการเมืองเฉพาะที่จังหวัดชลบุรี แต่ในการเลือกตั้งที่ผ่านมา กลุ่มตระกูลคุณปลื้มก็เสียที่นั่งให้กับผู้สมัครพรรคประชาธิปไตย แบบยกจังหวัด 8 ที่นั่ง แต่ด้วยการปรับตัวของกลุ่มชลบุรี ด้วยการหันมาเน้นความเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เป็นฐานส่วนหนึ่งที่ทำให้กลุ่มนี้ไปตั้งพรรคใหม่

บรรยากาศก่อนการเลือกตั้งของพรรคเพื่อไทย

แกนนำสำคัญของพรรคเพื่อไทยในจังหวัดชลบุรี คือ นายภิญโญ ตันวิเศษ และนายสง่า ธนสงวนวงศ์ ได้เตรียมพร้อมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งนี้ก่อนมีพระราชกฤษฎีกาประกาศยุบสภาฯ โดย นายภิญโญ นั้นมีประสบการณ์ทางการเมืองสูงทั้งในระดับการเมืองท้องถิ่นและการเมืองในระดับประเทศ นายภิญโญ เคยดำรงตำแหน่งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรีในช่วงก่อนที่ นายวิทยา คุณปลื้ม จะมาดำรงตำแหน่งนี้แทน ภายหลังจาก นายภิญโญ ก็ออกมาสังกัดพรรคเพื่อไทยอย่างเต็มตัว ทั้งนี้ นายภิญโญ ได้ร่วมงานทางการเมืองกับอดีตทีมงานทางการเมืองของบ้านใหญ่ เช่น นายสง่า อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหลายสมัยในจังหวัดชลบุรี นายชาญยุทธ์ เสงตระกูล อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนายจิรวิทย์ สิงห์โตทอง ลูกชายนายณรงค์ สิงห์โตทอง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีหลายสมัย

จากการสัมภาษณ์ นายสง่า ธนสงวนวงศ์⁶ ให้ความเห็นว่ากระแสการเมืองในระดับชาติโดยเฉพาะกระแสความนิยมในตัวนโยบายพรรคเพื่อไทยนั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พรรคเพื่อไทยมีจุดเด่นมากกว่าพรรคอื่น และการทำให้นโยบายที่เสนอนั้นเป็นจริงได้ต้องอาศัยการขับเคลื่อนจากพรรคขนาดใหญ่ที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล และที่ผ่านมามีพรรคเพื่อไทยได้ทำมาแล้วทั้งโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค กองทุนหมู่บ้าน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ รวมถึงนโยบายการปราบปรามผู้มีอิทธิพล เป็นต้น จุดนี้ถือเป็นจุดเปลี่ยนทางการเมือง ซึ่งนายสง่า มองว่าการเปลี่ยนแปลงในทางการเมืองในอนาคตต้องเป็นแบบสองพรรคใหญ่แข่งขันกัน ตนจึงเข้ามาสังกัดพรรคเพื่อไทย

นายสง่า นั้นเป็นเพื่อนสนิทกับนายมานิตย์ หรือก้านมานิตย์ ภาวสุทธิ เป็นอดีตกำนันตำบลหนองไม้แดง อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไม้แดง และอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 1 พรรค

⁶ สง่า ธนสงวนวงศ์, ผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 1, สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2554.

ประชาธิปไตย ในคราวการเลือกตั้ง ปี 2550 นายมานิตย์ นั้นเคยทำงานร่วมกับกลุ่มบ้านใหญ่ในการเลือกตั้งปี 2544 ในการเลือกตั้งปี 2548 ได้เริ่มแยกตัวออกมาจากกลุ่มบ้านใหญ่ในเวลาไล่เลี่ยกับที่ป่าห่งออกมาจากกลุ่มบ้านใหญ่ เพียงแต่นายมานิตย์เข้าสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ และได้กระแสรื้อเหลืองในช่วงปี 2549 – 2550 ผลักดันจนชนะการเลือกตั้งในนามพรรคประชาธิปัตย์

ก่อนการเลือกตั้งครั้งนี้ นายประมวล เอมเปีย และกำนันมานิตย์ ได้แสดงความไม่พอใจผู้บริหารพรรคประชาธิปัตย์อย่างชัดเจนตั้งแต่การไม่ให้โควตาทางการเมือง คือ รัฐมนตรีกับกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ที่ชนะการเลือกตั้งแบบยกจังหวัด รวมถึงการที่ผู้บริหารไม่ได้ดูแลเรื่องการจัดสรรงบประมาณลงจังหวัดชลบุรีผ่านสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่งบประมาณส่วนใหญ่ผ่านมาที่จังหวัดผ่านเครือข่ายขององค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งไม่ใช่ฐานเสียงของกลุ่มพรรคประชาธิปัตย์ แต่เป็นฐานเสียงของกลุ่มบ้านใหญ่ รวมถึงการที่มีความพยายามจะย้ายกำนันมานิตย์ให้ไปลงเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี เขต 1 ซึ่งไม่ใช่ฐานเสียงของนายมานิตย์ ทั้งนี้ตำบลหนองไม้แดงที่เป็นฐานเสียงสำคัญของนายมานิตย์ นั้นอยู่ในเขตเลือกตั้ง เขต 2 จึงทำให้นายมานิตย์ ตัดสินใจย้ายมาพรรคเพื่อไทย ทั้งนี้นายมานิตย์เองจะย้ายไปพรรคพลังชลก็ได้ เนื่องจากเคยประกาศหันหลังให้กับกลุ่มบ้านใหญ่มาแล้ว และในเขต 2 นี้ กลุ่มบ้านใหญ่ก็ได้วางตัวให้ นายอุกฤษณ์ ตันสวัสดิ์ อดีตนายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี เป็นผู้สมัครแล้ว ในภาพรวมกล่าวได้ว่า ผู้สมัครพรรคเพื่อไทย ล้วนแล้วแต่มีประสบการณ์ทางการเมืองอย่างโชกโชน พรรคเพื่อไทยเองก็คาดหวังว่าจะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรประมาณ 4 ที่นั่ง จากการเลือกตั้งคราวนี้⁷

⁷ ชนาธิป ทรงชนม์, ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานพรรคเพื่อไทย จังหวัดชลบุรี, สัมภาษณ์, 3 ตุลาคม 2554.

ภาพที่ 1 เขตเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี แบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พ.ศ. 2554

ตารางที่ 1 เขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง
จังหวัดชลบุรี พ.ศ. 2554 จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 8 คน จำนวน
8 เขตเลือกตั้ง จำนวนหน่วยเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้ง ที่	จำนวนหน่วย เลือกตั้ง	ท้องที่ที่ประกอบเป็นเขตเลือกตั้ง
1	164	อำเภอเมืองชลบุรี เฉพาะตำบลแสนสุข ตำบลอ่างศิลา ตำบลเสม็ด ตำบลห้วยกะปิ ตำบลเหมือง ตำบลบ้านบึง ตำบลหนองข่างคอก ตำบลหนองรี ตำบลนาป่า และตำบล สำนักบก
2	196	อำเภอเมือง เฉพาะตำบลบางปลาสร้อย ตำบลมะขามหย่ง ตำบลบ้านไช้ ตำบลบางทราย ตำบลหนองไม้แดง ตำบล คลองตำหรุ ตำบลดอนหัวฬ่อ และตำบลบ้านสวน และ อำเภอพานทอง เฉพาะตำบลพานทอง ตำบลเกาะลอย ตำบลโคกขี้หนอน ตำบลบ้านเก่า ตำบลหน้าประตู ตำบล บางนาง ตำบลบางหัก ตำบลหนองตำลึง และตำบล หนองกะขะ
3	195	อำเภอพนัสนิคม อำเภอเกาะจันทร์ และอำเภอพานทอง เฉพาะตำบลมาบโป่ง และตำบลหนองหงษ์
4	192	อำเภอบ้านบึง อำเภอปอทอง และอำเภอหนองใหญ่
5	166	อำเภอศรีราชา เฉพาะตำบลสุรศักดิ์ ตำบลหนองขาม ตำบลเขาคันทรง ตำบลบางพระ ตำบลปอวิน และตำบล ศรีราชา
6	152	อำเภอเกาะสีชัง อำเภอศรีราชา เฉพาะตำบลทุ่งสุขลา และ ตำบลบึง และอำเภอบางละมุง เฉพาะตำบลนาเกลือ ตำบลบางละมุง ตำบลหนองปลาไหล และตำบลตะเคียนเตี้ย
7	130	อำเภอบางละมุง เฉพาะตำบลหนองปรือ ตำบลโป่ง ตำบล ห้วยใหญ่ และตำบลเขาไม้แก้ว
8	140	อำเภอสัตหีบ

พฤติกรรมการหาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครในจังหวัดชลบุรี

พรรคพลังชลใช้ยุทธวิธีการหาเสียงผ่านเครือข่ายทางการเมืองที่สำคัญ คือ ระบบเครือข่ายบ้านใหญ่ ที่กระจายไปทั้งจังหวัดชลบุรี เครือข่ายที่ถือเป็นหัวใจสำคัญที่สุดและเป็นวงในที่สุดของการรณรงค์หาเสียงและบริหารจัดการฐานคะแนนเสียง คือ บรรดาสมาชิกสภาจังหวัด หรือ ส.จ. โดยมีบรรดาขุนศึกอาวุโสทางการเมืองที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขมากับกำนันเป๊าะกว่า 40 ปี เช่น เป็นที่ปรึกษาและให้กำลังใจสนับสนุนในทุกด้าน^๘ เช่น ตระกูลวงศ์ทรายทอง (เครือข่ายกำนันเป๊าะ) ผู้กว้างขวางแห่งตำบลบางทราย ตระกูลตั้งประกอบ ผู้กว้างขวางแห่งตำบลบ้านสวน ตระกูลประจักษ์แสนสกุล (เครือข่ายกุบือ) ผู้กว้างขวางในพื้นที่อำเภอศรีราชา ตระกูลงามพิเชษฐ์ ผู้กว้างขวางในเขตเมืองพัทยา เป็นต้น พรรคพลังชลแม้ว่าจะจะเป็นพรรคน้องใหม่ แต่ก็มีความพร้อมอย่างมากในทางการเมือง จากการสัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์เชาวน์ มณีวงษ์^๙ ท่านได้กล่าวถึงแนวทางในการรณรงค์หาเสียงของพรรค พบว่า พรรคพลังชล ได้นำแนวคิดการบริหารจัดการแบบวิทยาศาสตร์ มีการนำผลโพลที่พรรคจัดทำเป็นการภายใน

^๘ หลังการรัฐประหารในวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2534 กระทรวงมหาดไทยมีคำสั่งที่ มท 0601 (สว.)/116 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2534 เรื่อง “บุคคลในบัญชีในรายชื่อข้างท้ายรายการนี้ มีการกระทำส่อไปในลักษณะอยู่เหนือกฎหมาย และมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ทางกรมตำรวจจึงขอความร่วมมือผ่านธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อแจ้งไปยังธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินทั้งหมดจัดทำบัญชีทรัพย์สิน และบัญชีเงินฝากที่มีอยู่เพื่อส่งให้กรมตำรวจดำเนินการตรวจสอบต่อไป” จากคำสั่งดังกล่าวมีการขึ้นบัญชีผู้มีอิทธิพลรายสำคัญในประเทศไทย หรือที่เรียกว่า “บัญชีดำ” จำนวน 19 คน โดยในจำนวนนี้มีชื่อ นายสมชาย คุณปลื้ม หรือ กำนันเป๊าะ รวมอยู่ด้วยและตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวได้ รายชื่อผู้ที่อยู่ในเครือข่ายของ กำนันเป๊าะ จำนวน 11 คน ดังนี้ 1. นายสมชาย คุณปลื้ม (กำนันเป๊าะ) 2. นายกำพล วงศ์ทรายทอง (กำนันเป๊าะ) 3. นายกำพล คุปตะวานิชเจริญ (แก้ว พัทยา) 4. นายสุชัย ธนาวรรณ (ชัยขาว) 5. นายวิเชียร เกษมศรี (เชียรดำ) 6. นายวิสุทธิ ทองระอา (ทิดเอ) 7. นายพินิจ ประจักษ์แสนสกุล (กุบือ) 8. นายแบงก์ ศิริมงคล (กำนันแบงก์) 9. นายนิยม ใจเดียว (ผู้ใหญ่นิยม) 10. นายวิวัฒนา ตั้งประกอบ (กำนันน้อง) 11. ผู้ใหญ่หนู รายละเอียดโปรดดู ย้อนรอยบัญชีดำ 7 เจ้าพล เสียบบัตรเลือกตั้ง. มติชน. 3 กรกฎาคม 2554. หน้า 3; นาดาทา วคินดิลก. *โครงสร้างอำนาจในชุมชนกับการเมืองท้องถิ่น*. 2540. หน้า 142.

^๙ เชาวน์ มณีวงษ์. หัวหน้าพรรคพลังชล. สัมภาษณ์. 30 กันยายน 2554.

มาใช้ทั้งการกำหนดโซนการเลือกตั้ง กำหนดพื้นที่เป้าหมายการเลือกตั้ง มีการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของพรรคในพื้นที่การเลือกตั้งทั้ง 8 เขต โดยตลอดมีการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งโดยอาศัยฐานข้อมูลสถิติการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในระดับตำบลย้อนหลังไปกว่า 20 ปี ซึ่งแสดงถึงระบบบริหารจัดการข้อมูลที่ทันสมัยของพรรค การบริหารจัดการการรณรงค์หาเสียงของพรรคพลังชลใช้หลักการง่ายๆ คือ อาศัยความน่าเชื่อถือในตัวบุคคลที่เป็นแกนนำของพรรค คือ บารมีของกลุ่มผู้ใหญ่ในตระกูลบ้านใหญ่ คือ นายสมชาย นายสนธยา และนายวิทยา คุณปลื้ม และหลายท่านที่เคยได้ร่วมกันสร้างผลงานให้กับจังหวัดชลบุรี เช่น กำนันน้อง กำนันบัก เป็นต้น ในส่วนผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตเลือกตั้ง พรรคพลังชลเลือกผู้สมัครที่มีประสบการณ์ทางการเมืองระดับประเทศเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็เป็นอดีตนักการเมืองท้องถิ่นที่มีผลงานในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมือง ผู้สมัครของพรรคพลังชล ทั้ง 8 เขต มีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 50 ปี มีภาพลักษณ์คนรุ่นใหม่ มีความทันสมัย และเป็นคนที่กำเนิดถิ่นฐานอยู่ที่จังหวัดชลบุรี

การหาเสียงพรรคพลังชล ใช้แนวทางในการหาเสียงโดยอาศัยป้ายคัดเอาต์ขนาดใหญ่ ซึ่งมีจำนวนมากกว่าทุกพรรค โปสเตอร์แนะนำตัวมีการเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอถึง 3 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก เน้นความเป็นพรรคของคนเมืองชลบุรี เพื่อคนชลบุรี รูปแบบที่สอง มีการเน้นนโยบายของพรรคที่เป็นรูปธรรมกับพื้นที่จังหวัดชลบุรี เช่น นโยบายการท่องเที่ยว นโยบายการกีฬา และรูปแบบที่สาม เน้นตัวผู้สมัคร พรรคพลังชลมีรศวิงประชาสัมพันธ์ตัวพรรคและผู้สมัครมากที่สุด รวมถึงใช้วิธีหาเสียงแบบเคาะประตูบ้านเป็นหลัก พรรคพลังชลได้เปรียบทุกพรรคการเมืองเนื่องจากมีฐานเสียงที่มากจากการเมืองท้องถิ่น มีระบบหัวคะแนนหลักและหัวคะแนนรองที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ปฏิบัติงานลงถึงระดับหมู่บ้าน ซึ่งเรียกว่า ระบบ BMOC หรือ Big Man On the Campus¹⁰ อย่างไรก็ตามพรรคพลังชลก็ไม่ประมาท มีการใช้รูปแบบการหาเสียงตั้งแต่เช้าจะตระเวนลงพื้นที่หาเสียงพบปะประชาชนบริเวณตลาดสด

¹⁰ เซาว์ มณีวงศ์. หัวหน้าพรรคพลังชล. สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2554.

เข้าไปพูดคุยกับพ่อค้าแม่ค้าขายของชำหลายร้าน และประชาชนที่เดินจับจ่ายใช้สอยภายในตลาด พร้อมแจกบัตรแนะนำตัวกับพ่อค้า แม่ค้า ในตลาดสด เช่นเดียวกับหลายพรรค

นอกเหนือจากสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัดแล้ว พรรคพลังชลมีจุดแข็งอยู่ที่เครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน ถือเป็นเครือข่ายทางการเมืองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด บรรดากำนันผู้ใหญ่บ้าน นั้นมีวาระการดำรงตำแหน่งที่ยาวนานมากกว่านักการเมืองท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่มานาน แม้ว่ากำนันผู้ใหญ่บ้านจะไม่มีทรัพยากรในรูปแบบของเงินงบประมาณท้องถิ่น แต่กลุ่มกำนันผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ในจังหวัดชลบุรีจะมีธุรกิจเป็นของตนเอง ทั้งธุรกิจก่อสร้าง ธุรกิจถมที่ ธุรกิจบ่อทราย เป็นต้น

แกนนำของกลุ่ม ได้แก่ นายไพชยนต์ กังวลกิจ นายกษมาคมกำนันผู้ใหญ่บ้านจังหวัดชลบุรี นายสมนวล คุณปลื้ม กำนันตำบลห้วยกะปิ นายสยาม ไตรรักษ์ กำนันตำบลดอนหัวฬ่อ นายวินัย พันภัยพาล กำนันตำบลเสม็ด นายเดชา เกียรติวุฒิไกร กำนันตำบลหนองรี นายเกษม อินทโชติกำนันบ้านปึก โดยกำนันเหล่านี้จะมีเครือข่ายที่สำคัญ คือ สภาวัดรังกำนันผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และแพทย์ประจำตำบล¹¹ นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายนักการเมืองท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดชลบุรีจำนวนมากที่สนับสนุนกลุ่มบ้านใหญ่ โดยมีผู้สนับสนุนที่สำคัญ คือ นายวินัย คุ้มครอง นายกองคํการบริหารส่วนตำบลเมืองเก่า อดีตกำนันตำบลเมืองเก่า เป็นประธานกลุ่มนายกองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดชลบุรี

การใช้ทรัพยากรเพื่อการเลือกตั้ง ในพรรคการเมืองทั้งหมดในจังหวัดชลบุรี พรรคพลังชลใช้ทรัพยากรมากที่สุด เช่น จำนวนป้ายคัดเอาต์

¹¹ ในระหว่างการรณรงค์เลือกตั้งวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2554 นายสง่า ธนสงวนวงศ์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 1 เบอร์ 1 พรรคเพื่อไทย แจ้งความกล่าวหาผู้ใหญ่บ้านในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐวางตัวไม่เป็นกลางในการเลือกตั้ง กระทำผิดพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฯ โดยมีการเดินแจกบัตรผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีเขต 1 ของพรรคการเมืองพรรคหนึ่ง

ที่ติดรอบถนนสายหลักในจังหวัดชลบุรี จำนวนแผ่นป้ายโปสเตอร์ตามเสาไฟฟ้า จำนวนแผ่นปลิวประชาสัมพันธ์ผู้สมัครที่ทีมงานหาเสียงเลือกตั้งแจกตามบ้าน จำนวนรถประชาสัมพันธ์ที่วิ่งในเขตเลือกตั้ง จำนวนการเปิดเวทีย่อยปราศรัยบนรถหาเสียงและตามจุดชุมชนต่างๆ การใช้เครือข่าย Social Network เพื่อจูงใจคนรุ่นใหม่วัยหนุ่มสาวในจังหวัด และจำนวนที่ทีมงานหาเสียงร้องลงมา คือ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคเพื่อไทย ดังรายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การใช้ป้ายคัดเอาต์ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี

รายการ	พรรคการเมือง	จำนวน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
ป้ายคัดเอาต์	พลังชล	✓				
ขนาดใหญ่	ประชาธิปัตย์	✓	✓			
ริมถนน	เพื่อไทย		✓			
	ชาติไทยพัฒนา			✓		
	ชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดิน			✓		
	รักษ์สันติ				✓	
	มาตุภูมิ					✓
	พลังคนกีฬา					✓
	การเมืองใหม่			✓		
	เพื่อฟ้าดิน					✓

พรรคประชาธิปัตย์ โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ พร้อมด้วยแกนนำพรรค ต้องเดินทางมาจังหวัดชลบุรี เพื่อตระเวนปราศรัยหลายจุดในจังหวัดชลบุรี โดยมีเวทีสุดท้ายคือ ศาลากลางจังหวัด ซึ่งแกนนำพรรคประชาธิปัตย์ได้รับการต้อนรับอย่างดีจากประชาชนที่มาฟัง

จำนวนมาก นายอภิสิทธิ์เห็นว่า ให้ขอบคุณชาวชลบุรีที่เคยเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของพรรคยกจังหวัด และที่ผ่านมามากพื้นที่ก็ได้รับการตอบรับที่ดี เขากล่าวถึงกระแสการต่อต้านว่า มีคนเพียงไม่กี่คนมาบ่น จึงมีข่าวว่าถูกไล่และต่อต้าน นายอภิสิทธิ์เน้นนโยบายในการเดินหน้าปรองดอง แต่ไม่สนับสนุนแนวทางนิรโทษกรรมของพรรคเพื่อไทย นอกจากนี้ เขาได้ชี้แจงถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยกับกัมพูชาว่า เขาไม่ยอมให้เสียดินแดนแม้แตตารางนิ้วเดียว ในทางกลับกันในสมัยรัฐบาลของพรรคเพื่อไทยกลับไปยอมรับพื้นที่ 4.6 ตารางกิโลเมตรว่าเป็นของกัมพูชา แนวทางการปราศรัยดังกล่าวเพื่อแก้ไขข้อกล่าวหาของกลุ่มพันธมิตรที่มีต่อพรรคประชาธิปัตย์

พฤติกรรมกการหาเสียงเลือกตั้งรายเขตเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรี เขต 1 การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจังหวัดชลบุรี เขต 1 เป็นการแข่งขันกันระหว่างผู้สมัครที่สำคัญ 3 รายคือ นายสุชาติ ชมกลิ่น หรือ สจ.เอ็ง จากพรรคพลังชล พลตำรวจตรีวิระ อนันตกุล ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ และนายสง่า ธนสงวนวงศ์ หรือป้าหง่า จากพรรคเพื่อไทย ในช่วงระหว่างการหาเสียง พรรคประชาธิปัตย์มีความมั่นใจว่าผู้สมัครของพรรค ในจังหวัดชลบุรีจะได้รับชัยชนะอย่างแน่นอนใน 4 เขตเลือกตั้งคือ เขต 1 เขต 2 เขต 3 และเขต 4 นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี และหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ ในวันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2554 ขณะนั้นได้เดินทางมายังเขตเทศบาลเมืองแสนสุข เพื่อช่วยพลตำรวจตรีวิระ หาเสียง ซึ่งก็ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากบรรดาประชาชนที่มาจับจ่ายในตลาดแสนสุข

พรรคเพื่อไทย โดยนายสง่า ธนสงวนวงศ์ หาเสียงโดยเน้นจุดเด่นที่นโยบายพรรคเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมกลางคณะมนตรีของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง นโยบายของพรรคเล็กนั้นทำให้เป็นจริงได้ยาก ต่างจากพรรคใหญ่ ที่มีศักยภาพสูงทำให้นโยบายพรรคเป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ

จังหวัดชลบุรี เขต 2 การแข่งขันในเขต 2 เป็นการแข่งขันกันอย่างรุนแรงระหว่าง นายบรรจบ รุ่งโรจน์ พรรคประชาธิปัตย์ และนายอุกฤษณ์ ดั้นสวัสดิ์

พรรคพลังชล เขต 2 ในเขตอำเภอเมือง ในบางพื้นที่การแข่งขันในทางการเมืองท้องถิ่นมีผลต่อการเลือกตั้งในระดับชาติ เช่น เขตเทศบาลเมืองชลบุรี ที่เป็นการขับเคี่ยวกันระหว่าง นางสาวสุนา มุททากิจ ที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคประชาธิปัตย์ กับ นายอุกฤษณ์ ตันสวัสดิ์ ที่เป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคพลังชล ส่วนเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน ซึ่งเป็นการแข่งขันอย่างสูสีกันระหว่างกลุ่มของ นายฉัตรชัย อังลิ้ม “ผู้ใหญ่เอก” ผู้สมัครที่ได้รับการสนับสนุนจากพรรคประชาธิปัตย์ กับ นายจักรวาล ตั้งประกอบ “เฮียเอกใหญ่” ลูกชายของนายวัฒนา ตั้งประกอบ หรือกำนันน้อง ที่ได้รับการสนับสนุนอย่างเข้มแข็งจาก นายวิทยา คุณปลื้ม หรือจากกลุ่มบ้านใหญ่

นายอุกฤษณ์ หรือ เฮียอู๋ ได้รับการสนับสนุนที่สำคัญจาก กลุ่มตระกูลคุ้มครอง โดยมี นายวินัย คุ้มครอง อดีตกำนันตำบลบ้านเก่า ปัจจุบันเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเก่า อำเภอพานทอง และ ดร.จิตติ คุ้มครอง สมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี ให้การสนับสนุน โดยเฉพาะในเขตตำบลบ้านเก่า ตำบลดอนหัวฬ่อ และตำบลหนองตำลึง พื้นที่เหล่านี้เป็นเขตนิคมอุตสาหกรรม มีจำนวนประชากรแฝงสูง ประชากรส่วนใหญ่ที่มีสิทธิเลือกตั้งไม่ใช่ผู้มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรี เป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมมากกว่าแรงงานในภาคอุตสาหกรรมการเกษตร ดังนั้นการหาเสียงด้วยระบบห้วคະແນທີ່เป็น ผู้ใหญ่บ้านที่มีความสนิทสนมกับประชาชนในพื้นที่จึงใช้ไม่ได้ในเขตอุตสาหกรรม

ด้านนายบรรจบ รุ่งโรจน์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี เขต 2 จากพรรคประชาธิปัตย์ ออกหาเสียงพร้อม กับ นายภูษงค์ รุ่งโรจน์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อออกหาเสียงแบบพบปะสนทนากับประชาชน พร้อมมีทีมงานออกเดินแจกใบแนะนำตัว เดินหาเสียงโดยมีรถขยายเสียงเพื่อทำการขอคะแนนเสียงจากประชาชนที่อยู่ภายในเขตพื้นที่ตำบลบางทราย อำเภอเมืองชลบุรี โดยใช้วิธีในการเข้าขอคะแนนแบบถึงบ้านถึงตัว ทั้งนี้ นายบรรจบมั่นใจว่าตนจะได้รับเลือกในเขต 2 เนื่องจากเป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งที่ผ่านมาด้วยคะแนน

มากกว่าหนึ่งแสนคะแนน ฐานคะแนนเสียงของนายบรรจบ ในเขตเทศบาลเมืองมาจากการสนับสนุนของนางสาวสุมนา มุทธากิจ หรือนายกเปื้อนนายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี

นายบรรจบเน้นการแสดงถึงจุดยืน แนวคิดอุดมการณ์ว่า รักประชาชน รักหน้าที่ รักศักดิ์ศรี ชลบุรีบ้านเรา พร้อมทั้งยังได้มีการกล่าวขอคะแนนเสียงจากประชาชนและพ่อค้าแม่ค้าภายในตลาดเพื่อให้ได้พรรคประชาธิปัตย์ได้กลับมารับใช้ สาธารณต่อเพื่อให้ประเทศเดินหน้าต่อไป พร้อมกันนั้นนายบรรจบในฐานะอดีตนายกอำเภอ ยังได้ทำการประชาสัมพันธ์ในการรณรงค์ใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความสำคัญไม่นอนหลับทับสิทธิ์ และออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้งให้มากที่สุด เพื่อให้คะแนนเสียงจัดตั้งของพรรคการเมืองคู่แข่ง พรรคประชาธิปัตย์ให้ความสำคัญกับพื้นที่จังหวัดชลบุรีมาก แกนนำสำคัญของพรรค เช่น นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และนายกรณ์ จาติกวณิช ต่างได้เดินทางมาช่วยนายบรรจบ ซึ่งทำให้คะแนนเสียงของนายบรรจบ ในโค้งสุดท้ายการเลือกตั้งเพิ่มมากขึ้น

จังหวัดชลบุรี เขต 3 เขตการเลือกตั้งที่ 3 ของจังหวัดชลบุรี เป็นเขตการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันรุนแรงที่สุดในบรรดา 8 เขตการเลือกตั้ง พรรคที่ได้รับคาดการณ์ว่าจะชนะการเลือกตั้งในครั้งนี้ คือ พรรคประชาธิปัตย์ ที่ส่งนายประมวล เหมเปีย อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่ได้รับคะแนนสูงที่สุดในจังหวัดชลบุรี จากการเลือกตั้งคราวที่ผ่านมา ในการเลือกตั้งครั้งนี้ การแบ่งเขตการเลือกตั้งมีผลกระทบต่อนายประมวลบ้างแต่ไม่มากนัก พรรคที่มีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์มากที่สุด คือ พรรคพลังชลและพรรคประชาธิปัตย์ รองลงมาคือ พรรคเพื่อไทย พรรคพลังชล มีฐานเสียงที่สำคัญ คือ กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนักการเมืองท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีมากกว่า 14 แห่ง ในอำเภอพนสนิมคม ส่วนพรรคเพื่อไทยนั้นแม้ว่ากระแสพรรคเพื่อไทยที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มเสื้อแดงจะมีสูง แต่ก็เป็นที่น่าพอใจในระดับประเทศมากกว่า และในอำเภอพนสนิมคมเองประชาชนกลุ่มหนึ่งในเขตเทศบาลก็มีความผูกพันกับกลุ่มพันธมิตร

นายรณเทพ อนุวัฒน์ ผู้สมัครจากพรรคพลังชล อดีตรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากกลุ่มบ้านใหญ่ โดยเฉพาะจาก นายวิทยา คุณปลื้ม “นายกป๊อก” นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ทั้งนี้ นายวิทยาเองมีฐานคะแนนเสียงในเขตพื้นที่ อำเภอพนสนธิคม อำเภอกะจันท์ เพราะเป็นฐานคะแนนในคราวการเลือกตั้งตั้งแต่ปี 2544 และ 2548 ก่อนที่จะเสียที่นั่งให้กับนายประมวล ในครั้งการเลือกตั้ง ปี 2550 เมื่อนายวิทยาได้รับเลือกเป็นนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด ในเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2551 ในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมา นายวิทยาได้เดินหาเสียงเพื่อทวงคืนฐานคะแนนเสียงของตนในอำเภอพนสนธิคม อำเภอพานทอง และอำเภอกะจันท์ อย่างต่อเนื่อง

นายประมวล เอมเปีย ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ ได้หาเสียงโดยนำผลงานที่ตนผลักดันในระหว่างที่ทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ การสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหลวง ที่อำเภอกะจันท์ มูลค่ากว่า 6,700 ล้านบาท และผลักดันงบประมาณก่อสร้างอาคารผู้ป่วยโรงพยาบาลอำเภอพนสนธิคม ซึ่งนายประมวลได้รับการตอบสนองจากผู้มีสิทธิออกเสียงเป็นอย่างดี การแข่งขันระหว่างพรรคต่างๆ ในเขตนี้ เป็นไปอย่างรุนแรง จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมืองพนสนธิคมรายหนึ่ง¹² ได้กล่าวว่า การเลือกตั้งครั้งนี้ นายประมวล ซึ่งมีฐานการเมืองมาตั้งแต่ครั้งเดินตาม นายอุทัย พิมพ์ใจชน และเป็นผู้ที่ได้รับคะแนนอันดับหนึ่งในการเลือกตั้งคราวที่ผ่านมา ทุกพรรคมีการใช้จ่ายเงินทางการเมืองทั้งสิ้น มีการใช้เงินจูงใจผ่านผู้นำชุมชน โดยเฉพาะในเขตตำบลรอบนอกเขตเทศบาลเมืองพนสนธิคม การใช้เงินที่นอกเหนือกฎหมายเป็นไปอย่างกว้างขวางและโจ่งแจ้ง ในชลบุรีเขต 3 นี้ ผู้สมัครทุกพรรคจ่ายเงินด้วยกันทั้งสิ้น ผู้สมัครบางรายจ่ายให้ชาวบ้านถึงหัวละ 2,000 บาท ผู้นำชุมชนรายนี้กล่าวอย่างมีอารมณ์ว่า “เดี๋ยวนี้ชลบุรีเราต้องอายุอีसानเขา ที่นี้จ่ายให้แล้วก็เลือก อีसानจ่ายให้แต่ก็ยังมีความคิดไม่เลือก” ผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลเมือง

¹² นายแดง นามสมมติ. ผู้นำชุมชนแห่งหนึ่ง. สัมภาษณ์, 4 ตุลาคม 2554.

รายนี้ให้ความเห็นว่า พรรคอื่นพรรคการเมืองเล็กๆ รายใหม่ไม่มีโอกาสในการเลือกตั้ง เพราะไม่มีฐานทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ที่ผ่านมาพรรคประชาธิปัตย์พยายามสร้างฐานการเมืองของชนชั้นกลางในเขตเมือง และสร้างกระแสต่อต้านพวกทุจริต ซึ่งก็ได้ผลโดยเฉพาะในการเลือกตั้งปี 2550 ครั้งนั้นพรรคประชาธิปัตย์ชนะยกจังหวัด 8 ที่นั่ง

ผลการเลือกตั้งครั้งนั้นเป็นความหวังของคนชลบุรีกลุ่มหนึ่ง แต่ต่อมาเมื่อมีการเลือกตั้งท้องถิ่นในระดับองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี และกลุ่มการเมืองเดิมได้รับชัยชนะ การเมืองในจังหวัดชลบุรีก็กลับไปแบบเดิม ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขต 3 ครั้งนี้ ก็เป็นแบบเดิมทุกครั้งตลอด การเลือกตั้ง 20 ปีที่ผ่านมา เขากล่าวว่า “การกระจายอำนาจมีผลให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในระดับจังหวัด ระดับตำบลมีทรัพยากรมาก มีการจัดทัวร์แม่บ้านไปเที่ยวกันบ่อยครั้งมาก มีการแจกเบี้ยเลี้ยงสารพัด งบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นก็แจกจ่ายในระบบอุปถัมภ์ การรับคนเข้าทำงานก็เป็นที่รู้กันอยู่ทั่วไปว่าเป็นอย่างไร ใครจะไปสู้ได้”

จังหวัดชลบุรี เขต 4 เขตการเลือกตั้งที่ 4 เป็นเขตเลือกตั้งที่มีลักษณะโดดเด่นกว่าเขตเลือกตั้งอื่น กล่าวคือ เป็นเขตที่บารมีทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่ไม่ได้ข้ามเขตเข้ามามีอิทธิพลทางการเมืองเหมือนเขตเลือกตั้งอื่นในจังหวัดชลบุรี เขตเลือกตั้งนี้ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดในเขตอำเภอบ้านบึง บางส่วนของอำเภอบ่อทอง และบางส่วนของอำเภอหนองใหญ่ เขตนี้เป็นพื้นที่ที่ถือว่าเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมการเกษตรของจังหวัดชลบุรี มีความเป็นสังคมชนบทสูงมากที่สุด ในจังหวัด อำเภอบ้านบึงนั้นเป็นฐานการเมืองที่สำคัญของตระกูลการเมืองที่สำคัญ 2 ตระกูล คือ ตระกูลสิงห์โตทอง กับตระกูลเนืองจ่านงค์ ทั้งสองตระกูลขับเคลื่อนทางการเมืองกันมายาวนานกว่า 3 ทศวรรษแล้ว โดยนายจิรวุฒิ สิงห์โตทอง หรือเสี้ยเป่า ลงสังกัดพรรคเพื่อไทย ในขณะที่ นายสรวุฒิ เนืองจ่านงค์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี ครั้งการเลือกตั้ง ปี 2550 ลงสังกัดพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนพรรคพลังชล ส่งนายสัมฤทธิ์ พงษ์วิรัตน์ ลงสมัคร แต่พรรคพลังชลหรือกลุ่มบ้านใหญ่นั้นไม่มีฐานเสียงคะแนนในเขตเลือกตั้งนี้

การหาเสียงในเขตเลือกตั้งที่ 4 จึงเป็นการแข่งขันกันระหว่างผู้สมัครพรรคใหญ่ทั้งสอง คือ นายจิรวุฒิ กับนายสรวุฒิ ทั้งคู่ต่างเป็นทายาททางการเมืองของตระกูลการเมืองเก่าแก่ในจังหวัดชลบุรี เกิดในพื้นที่และมีความผูกพันกับผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งในทางเศรษฐกิจและด้านสังคม โดยตระกูลเนื่องจางามค์ เป็นคนบดีใหญ่ที่ถือครองที่ดินรายใหญ่ในเขตอำเภอบ้านบึง มีธุรกิจหลัก คือ การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์และการเกษตร ด้านตระกูลสิงห์โตทอง เป็นเจ้าของที่ดินรายใหญ่ในอำเภอบ้านบึง อำเภอบ่อทอง และอำเภอหนองใหญ่ ประกอบธุรกิจด้านเกษตรมาหลายชั่วอายุคน นายสรวุฒิ ผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ นั้นมีบุคลิกที่ต่างกับ นายจิรวุฒิ ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทย นายสรวุฒิ มีความสุภาพอ่อนน้อม เน้นการหาเสียงกับชนชั้นกลางในเขตเทศบาลเป็นหลัก และมีการหาเสียงกับเกษตรกรที่เป็นฐานเสียงเดิม ด้านนายจิรวุฒิมีบุคลิกที่ใจถึงฟังได้ พูดเสียงดังฟังชัด เป็นผู้ที่มีบุคลิกแบบตรงไปตรงมา เน้นการหาเสียงโดยใช้นโยบายของพรรคเพื่อไทย เน้นความเป็นเลือดเมืองชล สายเลือดเกษตรกร

จังหวัดชลบุรี เขต 5 พรรคพลังชล ส่งนายพันธุศักดิ์ เกิดวัฒนา ซึ่งเป็นคนสนิทของนายสนธยา คุณปลื้ม นายพันธุศักดิ์หาเสียงโดยมีฐานคะแนนเสียงของกลุ่มบ้านใหญ่ให้การสนับสนุน จึงไม่ประสบปัญหามากนัก ใช้ความเป็นพรรคเมืองชลของคนเมืองชล เป็นจุดขาย ตัวนายพันธุศักดิ์ใช้การเดินทางเสียงตามชุมชนพบปะชาวบ้านเป็นหลัก

ส่วนนายสุนโรจน์ วจนกุลเสฐ์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 5 จังหวัดชลบุรี เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี คราวการเลือกตั้งปี 2550 ได้รับการเลือกตั้งคราวที่แล้วจากกระแสของกลุ่ม นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้เดินทางมาช่วยนายสุนโรจน์ หาเสียง สำหรับบรรยากาศหาเสียงเป็นไปอย่างคึกคัก ช่วงสัปดาห์สุดท้ายของเดือนมิถุนายน หรือช่วงโค้งสุดท้ายเลือกตั้ง เริ่มมีการทำลายป้ายหาเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ ประกอบกับการกล่าวโจมตี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี เรื่องกรณีความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชา หรือผลงานของพรรคประชาธิปัตย์ที่ผ่านมาบ้าง มีผลต่อฐานเสียงเดิมของพรรคที่เป็นกลุ่มคนเสื้อเหลืองที่หันมาใช้การเลือกตั้งแบบโหวตโน

จังหวัดชลบุรี เขต 6 สนามเลือกตั้งเขต 6 จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วยพื้นที่ อำเภอศรีราชา เฉพาะตำบลทุ่งสุขลา ตำบลบึง อำเภอบางละมุงเฉพาะตำบลนาเกลือ ตำบลบางละมุง ตำบลหนองปลาไหล ตำบลตะเคียนเตี้ย และอำเภอเกาะสีชังทั้งเกาะ ซึ่งในการเลือกตั้งครั้งนี้แล้วเป็นที่นั่งของพรรคประชาธิปัตย์ ส่วนครั้งนี้มีผู้สมัครจาก 3 พรรคใหญ่ที่เป็นตัวเก็งที่จะได้รับการเลือกตั้งในเขตนี้ คือ นางนิชนันท์ วงศ์สะอาดัญญกิจ จากพรรคเพื่อไทย นางสุกุมล คุณปลื้ม หรือคุณนายเปียร์ ภรรยาของนายสนธยา คุณปลื้ม จากพรรคพลังชล และนายจักกฤช ไกรมาตย์ จากพรรคประชาธิปัตย์ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเจ้าของพื้นที่

จังหวัดชลบุรี เขต 7 เขตการเลือกตั้งนี้เป็นการแข่งขันระหว่างผู้สมัครที่สำคัญ 3 ราย คือ นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์ จากพรรคพลังชล นายอดิสร ผลลูกอินทร์ จากพรรคเพื่อไทย และนางพจนารถ แก้วผลึก จากพรรคประชาธิปัตย์ ผู้สมัครทั้ง 3 ท่าน ต่างมีศักยภาพสูงในทางการเมือง โดย นายปรเมศวร์ เป็นทายาททางการเมืองของตระกูลงามพิเชษฐ์ และเป็นเครือข่ายที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มบ้านใหญ่อย่างยาวนาน มีฐานทางการเมืองจากกลุ่มการเมืองท้องถิ่นทั้งในเขตเมืองพัทยาและเทศบาลรอบนอก

ด้านพรรคพลังชล นายปรเมศวร์ งามพิเชษฐ์ ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 7 จังหวัดชลบุรี ใช้จุดแข็งของพรรคในการหาเสียง คือ การเป็นคนในพื้นที่ ทำงานการเมืองมานานรู้ปัญหาในพื้นที่เป็นอย่างดี สามารถทำงานเชื่อมโยงกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดชลบุรีทุกระดับได้เป็นอย่างดี ในส่วนการพัฒนาเมืองพัทยา นโยบายของพรรคพลังชลในการพัฒนาเมืองพัทยา คือ ทำให้เมืองพัทยาเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สมบูรณ์แบบ และhamatรรวในการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งหาดพัทยา

เขตเลือกตั้งนี้ มีลักษณะการเคลื่อนย้ายของประชากรสูง ซึ่งประชากรส่วนใหญ่ที่ย้ายเข้ามาจะมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ฐานคะแนนเสียงจัดตั้งทางการเมืองจึงมีลักษณะที่ไม่เหมือนเขตเลือกตั้งอื่นในจังหวัดชลบุรี ประกอบกับในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในระดับประเทศ เลื้อยเลื่อน

เลือดแดงนั้น เมืองพัททยาเป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มเลือดแดง จึงเป็นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคเพื่อไทย ในวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2554 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรระบบบัญชีรายชื่อ อันดับ 1 ของพรรคเพื่อไทย ได้เดินทางมาศาลากลางจังหวัดชลบุรี เพื่อช่วยหาเสียงให้กับผู้สมัครของพรรคเพื่อไทยในจังหวัดชลบุรี

จังหวัดชลบุรี เขต 8 พรรคประชาธิปัตย์ ส่งนายไมตรี สอยเหลือ อธิบดีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีลงสมัคร ในช่วงโค้งสุดท้ายก่อนวันลงคะแนนเลือกตั้งนายไมตรีถูกกดดันแกล้งโดยมีผู้ทำลายป้ายหาเสียงพรรคประชาธิปัตย์ ใช้สีดำเขียนคำหยาบคาย บนรูปใบหน้า นายอภิสิทธิ์ ที่ยื่นคู่กับนายไมตรี สอยเหลือ มีการใช้มีดคัตเตอร์กรีดเป็นช่องโหว่บนใบหน้า

ผลการเลือกตั้ง: วิเคราะห์เหตุและปัจจัย

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรีในครั้งนี้ สามารถสรุปเป็นวลีสั้นๆ ได้ว่า ผู้ชนะการเลือกตั้งประกอบด้วย 3 ก คือ กระแส กระสุน และเกรงใจ โดย ก ที่สำคัญที่สุด คือ ก เกรงใจ ทั้งนี้ นายสุนทร ธัญญวัฒน์นักกิจกรรมหอการค้าจังหวัดชลบุรี¹³ เจ้าของข่าวสารไก่แจ้ที่เป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของจังหวัดชลบุรี นายสุนทร มีประสบการณ์ทั้งด้านธุรกิจ และการเมืองท้องถิ่น เขาเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดชลบุรี ถึง 2 สมัย เขาได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจว่า ในการเลือกตั้งครั้งนี้ทั้ง 3 พรรคใหญ่ คือ พรรคเพื่อไทย พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคพลังชล ล้วนแล้วแต่มีกระสุน ซึ่งเป็นทรัพยากรในการเลือกตั้ง ทั้ง 3 พรรคต่างมีฐานเสียงซึ่งเป็นกระแสพรรคในทางที่ดี แต่ที่แตกต่างกัน คือ พรรคที่มีผู้คนเกรงอกเกรงใจมากที่สุด คือ พรรคพลังชล เพราะผู้ก่อตั้งพรรคและแกนนำพรรคเป็นคนเก่าแก่ในจังหวัดชลบุรี มีเครือข่ายทางการเมืองท้องถิ่นที่

¹³ สนทนากลุ่มกับกลุ่มนิสิตรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา และกลุ่มนักศึกษารัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏจอร์เจีย วิทยาเขตพนัสนิคม ระหว่างพักทานอาหารกลางวัน ณ ศูนย์การเรียนรู้อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี วันอาทิตย์ที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2554; สุนทร ธัญญวัฒน์กุล. ประธานหอการค้า จังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์, 7 พฤศจิกายน 2554.

กว้างขวางมากที่สุดในการบรรดาผู้สมัครด้วยกัน และในทางปฏิบัติแล้วผู้สมัครส่วนใหญ่ก็เคยเป็นเครือข่ายทางการเมืองของกลุ่มบ้านใหญ่มาก่อน ทั้งในระดับประเทศหรือในระดับท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่เขาก็ทราบๆ กันอยู่แล้วว่าผู้สมัครคนไหนเป็นอย่างไร

ความแตกต่างของพรรคการเมือง ผู้สมัครแต่ละคนในคราวนี้ คือ ความเกรงใจในพรรคพลังชล ความเกรงใจนี้ไม่ได้เกิดจากการไปบังคับ แต่เกิดจากความผูกพันกันมานานกับแกนนำของพรรคพลังชล ความสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องในการทำกิจกรรมทางการเมืองมายาวนานตั้งแต่สมัยยุคที่ใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2521 ซึ่งถือว่าเป็นยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ สมัยที่ยังไม่มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์มีในทุกเรื่องตั้งแต่เรื่องธุรกิจจนถึงเรื่องเล็กๆ น้อยๆ จำนวนมาก แต่มีการผูกใจกันไว้ ต่อมาเมื่อมีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น กลุ่มบ้านใหญ่ก็กระจายทรัพยากรไปสู่เครือข่ายโดยเฉพาะผ่านกลไกระบบงบประมาณขององค์กรปกครองท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับประเทศ กลุ่มบ้านใหญ่ขอใครๆ ก็ต้องเกรงใจเนื่องจากความสัมพันธ์ที่ติดกันมันยาวนาน

การเลือกตั้งครั้งนี้ พรรคที่มีกระแสความนิยมในระดับประเทศที่มาแรงคือ พรรคเพื่อไทย ซึ่งในจังหวัดชลบุรีก็มีหลายพื้นที่ที่มาแรง เช่น ในเขตเมืองพัทยา เขตนิคมอุตสาหกรรม นอกจากนี้ในผู้สมัครพรรคเพื่อไทยนั้นก็ยังมีประวัติการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมีเครือข่ายกว้างขวาง

พรรคประชาธิปัตย์มีคะแนนเสียงจัดตั้งในจังหวัดมายาวนาน แต่ละเขตมีประมาณสองหมื่นเสียง พรรคพลังชลมีฐานคะแนนเสียงจากนักการเมืองท้องถิ่น กระแสการเมืองในระดับชาติจะน้อยกว่าทั้งสองพรรค แต่ในระดับจังหวัดกระแสความนิยมในพรรคพลังชลไม่ได้มีน้อยกว่าพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์มากนัก

เรื่องของการใช้ “กระสุน” หรือทรัพยากรในการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งนี้ การใช้เงินที่เปิดเผยเป็นไปตามที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้กำหนดไว้

และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัด ชลบุรี อย่างไรก็ตามก็ยังคงปรากฏการกล่าวขวัญเรื่องการใช้เงินในทางที่ไม่เป็นทางการ ในหลายเขตการเลือกตั้งในจังหวัดชลบุรี ที่เป็นกรณีร้องเรียนมากที่สุด คือ เขตการเลือกตั้งที่ 2 และ 3 ที่มีการแข่งขันกันอย่างดุเดือด ในเขต 2 ระหว่างอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายบรรจบ รุ่งโรจน์ กับอดีตนายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี นายอุกฤษณ์ ต้นสวัสดิ์ และในเขต 3 ระหว่างอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดในจังหวัดในการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 นายประมวล เหมเปีย กับนายรณเทพ อนุวัฒน์ อดีตรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

นายสันติพล พัตรสงวน ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี ได้ให้แง่คิดที่น่าสนใจว่า บทบาทของคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดนั้น เปลี่ยนไปจากเดิมในอดีตคณะกรรมการการเลือกตั้งเน้นความสำคัญไปที่การจัดการเลือกตั้ง อาจจะเป็นเพราะว่าเป็นช่วงแรกของภารกิจที่คณะกรรมการการเลือกตั้งที่ต้องจัดการเลือกตั้งให้เรียบร้อย ต่อมาเมื่อการจัดการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมประจำแล้ว งานหลักของคณะกรรมการการเลือกตั้งเปลี่ยนไปเป็น งานสืบสวนสอบสวน การทุจริตการเลือกตั้ง ผู้อำนวยการคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดกิติ ผู้ที่เป็นกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดกิติ มีหน้าที่หลักคือ การอ่านสำนวนการทุจริตการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นในการเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ การทุจริตการเลือกตั้งนั้น นายสันติพล พัตรสงวน กล่าวว่ามันเป็นกลไกที่สลับซับซ้อนมากขึ้น เป็นเรื่องของวัฒนธรรมในสังคมไทย และผูกพันกับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งผู้สมัคร ประชาชน และผู้จัดการเลือกตั้งที่ต้องใช้เวลาในการแก้ไข และต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย รวมถึงต้องรณรงค์กระทำกันอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่รณรงค์กันเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้ง คนดีในการเลือกตั้งนั้น คำว่า “คนดี” มีการตีความที่ต่างกัน

ความแตกต่างของคะแนนเสียงเขตเลือกตั้งและแบบบัญชีรายชื่อ

ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปจังหวัดชลบุรีในครั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตถึงลักษณะที่ตรงกันข้ามกันของผลคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในแต่ละเขตกับผลรวมคะแนนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ในเขตการเลือกตั้งรวมทั้ง 8 เขต ในจังหวัดชลบุรี พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคประชาชนผู้แสดงตนใช้สิทธิเลือกตั้งและลงคะแนนเสียงเลือกมาเป็นอันดับที่ 1 โดยมีคะแนนรวมในแบบบัญชีรายชื่อมากถึง 268,368 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 40.65 มากกว่าพรรคเพื่อไทย และพรรคพลังชล ซึ่งได้คะแนน 193,559 คะแนน และ 142,843 คะแนน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายเขตการเลือกตั้ง พบว่า พรรคประชาธิปัตย์ เป็นพรรคที่ได้รับคะแนนในแบบบัญชีรายชื่อมากที่สุดถึง 5 เขตเลือกตั้ง คือ เขต 1 เขต 2 เขต 3 เขต 4 และ เขต 5 ในขณะที่พรรคเพื่อไทยได้รับคะแนนแบบบัญชีรายชื่อมากที่สุด ใน เขต 6 เขต 7 และ 8 ซึ่งผลรวมคะแนนในแบบบัญชีรายชื่อมีผลในทางตรงข้ามกับผลการเลือกตั้งในแบบแบ่งเขต ที่พรรคพลังชลได้รับชัยชนะในแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง 6 เขต จาก 8 เขต ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคเพื่อไทย ได้ไปเพียงพรรคละ 1 ที่นั่ง

ความแตกต่างระหว่างคะแนนการเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อและแบบเขตใน 8 เขตการเลือกตั้ง เป็นที่น่าสังเกตว่า พรรคประชาธิปัตย์ พรรคเพื่อไทย และพรรคพลังชล มีส่วนต่างของคะแนนที่สูง โดยพรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่มีความแตกต่างระหว่างคะแนนทั้งสองแบบมากที่สุด คือ พรรคพลังชลที่มีคะแนนแบบแบ่งเขตมากกว่าแบบบัญชีรายชื่อถึง 96,894 คะแนน ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ มีคะแนนแบบบัญชีรายชื่อมากกว่าแบบแบ่งเขตถึง 44,078 คะแนน และพรรคเพื่อไทย มีคะแนนแบบบัญชีรายชื่อมากกว่าแบบแบ่งเขตถึง 28,923 คะแนน

ตารางที่ 3 ความแตกต่างระหว่างคะแนนการเลือกตั้งของผลรวมคะแนนเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จังหวัดชลบุรี

พรรคการเมือง	คะแนนรวม		
	แบบแบ่งเขต	แบบบัญชีรายชื่อ	ความแตกต่าง
พรรคประชาธิปัตย์	224,250	268,328	หายไป 44,078
พรรคเพื่อไทย	164,636	193,559	หายไป 28,923
พรรคพลังชล	239,737	142,843	เพิ่มมา 96,894

จากการสัมภาษณ์หัวหน้าคะแนนพรรคการเมืองใน เขต 1 ของพรรคการเมืองใหญ่ท่านหนึ่ง ได้ให้ความเห็นว่า พรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นพรรคที่ได้รับความนิยมจากประชาชนในเขตเมืองชลบุรี และอำเภอรอบนอกสูงมาก และเป็นเช่นนี้มานานแล้ว และเห็นได้ชัดเจนจากราวการเลือกตั้งทั่วไป ปี 2550 พรรคพลังชลก็ทราบในประเด็นนี้ดี แต่ทั้งนี้กระแสดວມเป็นพรรคของคนชลบุรี โดยคนชลบุรีและเพื่อคนชลบุรีมาแรง ประกอบกับความกว้างขวางของเครือข่ายการเมืองท้องถิ่นของกลุ่มบ้านใหญ่ ประชาชนผู้ไปใช้สิทธิส่วนหนึ่งก็แบ่งสนับสนุนคะแนนแบบแบ่งเขตกับคะแนนแบบบัญชีรายชื่อ ให้เกิดภาพแบบรักพี่เสียดายน้อง เลือกทั้งคนที่ตนรักและเกรงใจ คือ ผู้สมัครจากพรรคพลังชลและเลือกพรรคที่ตนชอบ คือ พรรคประชาธิปัตย์ปรากฏการณ์นี้ก็เกิดขึ้นกับพรรคเพื่อไทยเช่นเดียวกัน

ตารางที่ 4 ผลรวมบัตรเสียและโหวตโนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรี

แบบ	ชนิด	เขต	เขต	เขต	เขต	เขต	เขต	เขต	เขต	รวม
		1	2	3	4	5	6	7	8	
แบ่ง	บัตร	4,756	5,418	5,943	5,610	4,692	4,645	3,957	3,526	38,547
เขต	เสีย									
	โหวตโน	7,845	7,613	3,908	4,221	5,958	5,696	5,520	5,748	46,509
		5	3	8	1	8	6	0	8	9
บัญชี	บัตร	2,691	3,484	4,657	4,892	3,348	3,270	2,666	2,181	27,189
รายชื่อ	เสีย									
	โหวตโน	6,094	6,162	3,538	3,445	4,769	4,589	4,670	4,301	37,568

สรุปผลการเลือกตั้งในครั้งนี้

ผู้วิจัยพบว่า ในการเลือกตั้งครั้งนี้แม้ว่าพรรคที่มีกระแสความนิยมในระดับประเทศที่มาแรง คือ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคเพื่อไทย จังหวัดชลบุรี นั้นเป็นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคประชาธิปัตย์อย่างชัดเจนนับตั้งแต่ครั้งที่ นายอุทัย พิมพ์ใจชน ได้รับเลือกตั้งเข้ามาในนามพรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชาธิปัตย์มีคะแนนเสียงจัดตั้งในจังหวัดมายาวนาน แต่แต่ละเขตมีประมาณสองหมื่นเสียง ในส่วนของพรรคเพื่อไทย ซึ่งในจังหวัดชลบุรีก็มีหลายพื้นที่ที่มาแรง เช่น ในเขตเมืองพัทยา เขตนิคมอุตสาหกรรม นอกจากนี้ ผู้สมัครพรรคเพื่อไทยนั้นก็มีการเป็นนักการเมืองท้องถิ่นมีเครือข่ายกว้างขวาง ส่วนพรรคพลังชล มีฐานคะแนนเสียงจากนักการเมืองท้องถิ่น กระแสการเมืองในระดับชาติจะน้อยกว่าทั้งสองพรรค แต่ในระดับจังหวัดกระแสความนิยมในพรรคพลังชลไม่ได้มีน้อยกว่าพรรคเพื่อไทยและพรรคประชาธิปัตย์มากนัก

เรื่องของการใช้ “กระสุน” หรือทรัพยากรในการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งครั้งนี้ ผู้สมัครทุกรายที่แจ้งว่ามีค่าใช้จ่ายที่เปิดเผย เป็นไปตามที่คณะกรรมการ

การเลือกตั้งได้กำหนดไว้ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดชลบุรี อย่างไรก็ตามก็ยังคงปรากฏการกล่าวขวัญเรื่องการใช้เงินในทางที่ไม่เป็นทางการ ในหลายเขตการเลือกตั้ง และที่เป็นกรณีร้องเรียนมากที่สุด คือ เขตการเลือกตั้งที่ 2 และ 3 ที่มีการแข่งขันกันอย่างดุเดือด ระหว่างผู้สมัครจากพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคพลังชล โดยในเขต 2 เป็นการแข่งขันระหว่างอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นายบรรจบ รุ่งโรจน์ จากพรรคประชาธิปัตย์ กับอดีตนายกเทศมนตรีเมืองชลบุรี นายอุกฤษณ์ ตันสวัสดิ์ ผู้สมัครจากพรรคพลังชล และในเขต 3 เป็นการแข่งขันระหว่างอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดในจังหวัดในการเลือกตั้งปี 2550 คือ นายประมวล เอมเปีย จากพรรคประชาธิปัตย์ กับนายรณเทพ อนุวัฒน์ อดีตรองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จากพรรคพลังชล

พรรคพลังชล เป็นพรรคที่มีบรรดาหัวคะแนน และประชาชนส่วนใหญ่ในจังหวัดชลบุรีมีความเกรงอกเกรงใจมากที่สุด เพราะผู้ก่อตั้งพรรคและแกนนำพรรคเป็นคนเก่าแก่ในจังหวัดชลบุรี มีเครือข่ายที่กว้างขวาง และในทางปฏิบัติแล้วก็ยังเป็นเครือข่ายเดียวกันหมดกับผู้สมัครทุกคน เพราะผู้สมัครส่วนใหญ่ต่างเคยทำงานทางการเมืองทั้งการเมืองในระดับประเทศหรือการเมืองในระดับท้องถิ่นกับกลุ่มบ้านใหญ่มาแล้วทั้งนั้น แต่ที่แตกต่างและทำให้เกิดความเกรงใจคือ แกนนำของพรรคพลังชล มีความต่อเนื่องในการทำกิจกรรมทางการเมืองมานานตั้งแต่สมัยยังไม่มีพรรคกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่น ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์มีในทุกเรื่องตั้งแต่เรื่องธุรกิจจนถึงเรื่องเล็กๆ น้อยๆ จำนวนมาก แต่มีการผูกใจกันไว้ ต่อมาเมื่อมีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น กลุ่มบ้านใหญ่ก็กระจายทรัพยากรไปสู่เครือข่ายโดยเฉพาะผ่านกลไกระบบงบประมาณขององค์กรปกครองท้องถิ่น ดังนั้นเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับประเทศ กลุ่มบ้านใหญ่ขอใครๆ ก็ต้องเกรงใจเนื่องจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกันมันยาวนาน ตัว “กระแส” ก็ดี “กระสุน” ก็ดี จึงต้องถอยให้กับบริบทของ “เกรงใจ”

รายการอ้างอิง

ชนาธิป ครองชนม์. ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานพรรคเพื่อไทย จังหวัดชลบุรี.

สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2554.

เชาวน์ มณีวงษ์. หัวหน้าพรรคพลังชล. สัมภาษณ์, 30 ตุลาคม 2554.

นาตาชา วศินดิolk. โครงสร้างอำนาจในชุมชนกับการเมืองท้องถิ่น. วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2540.

ย้อนรอยบัญชีดำ 7 เจ้าพ่อ เจียบจีรับเลือกตั้ง. มติชน. 3 กรกฎาคม 2534.

วัฒนา อ่อนกำปิ้ง. "คนการเมือง". โลกวันนี้วันสุข. 6.275(2553): 18.

สง่า ธนสงวนวงศ์. ผู้สมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชลบุรี
เขต 1. สัมภาษณ์, 4 กันยายน 2554.

สุนทร ธีรณัฐวัฒนากุล. ประธานหอการค้าจังหวัดชลบุรี. สัมภาษณ์, 7
พฤศจิกายน 2554.